

EUROPA ORIENTALIS 7 (2016)

Studia z dziejów Europy Wschodniej i Państw Bałtyckich

ISSN 2081-8741

DOI: <http://dx.doi.org/10.12775/EO.2016.016>

**Konferencja międzynarodowa
„Migracje a tożsamość narodowa mieszkańców
Europy Wschodniej w XIX i na początku XX wieku”.
Ciechanowiec, 2–3 czerwca 2016 roku**

Muzeum Rolnictwa im. ks. Krzysztofa Kluka w Ciechanowcu wspólnie z Departamentem Kultury i Dziedzictwa Narodowego Urzędu Marszałkowskiego Województwa Podlaskiego oraz Zarządem Głównym Polskiego Towarzystwa Historycznego zorganizowało 2–3 czerwca 2016 r. międzynarodową konferencję pn. „Migracje a tożsamość narodowa mieszkańców Europy Wschodniej w XIX i na początku XX wieku”. Organizatorów wsparły merytorycznie i organizacyjnie następujące instytucje: Instytut Historii Litwy w Wilnie, Wydział Politologii i Studiów Międzynarodowych Uniwersytetu Mikołaja Kopernika w Toruniu, Naczelna Dyrekcja Archiwów Państwowych oraz Archiwum Główne Akt Dawnych.

Konferencja była kolejnym, czwartym już etapem realizowanego od 2013 r. programu naukowo-badawczego, mającego na celu studia nad dziejami Podlasia i jego mieszkańców, ze wskazaniem na „pogranicze”, będące swoistym tygłem narodowości, kultur, języków i religii. Przedstawione na konferencji wyniki badań naukowców z Polski, Białorusi, Rosji, Litwy i Łotwy pozwoliły na znaczące poszerzenie naszej wiedzy na wiele tematów związanych z tym terenem. Warto w tym miejscu odnotować, że po raz pierwszy w konferencji uczestniczyła przedstawicielka Ukrainy – prof. Irina Matiasz.

W pierwszym dniu konferencji referaty dotyczące głównie zagadnień związanych migracją w XIX i początku XX w. wygłosili: Artur Rogalski, *Cudzoziemcy w departamencie siedleckim i w województwie podlaskim w latach 1810–1830*, Pilip Niekraszewicz, *Rusyfikacja osób urodzonych w guberniach białoruskich – uczestników działań bojowych na Kaukazie w I poł. XIX w. (Na przykładzie generalicji)*, Dymitry Matwiejczyk, *Emigracja z Białorusi i Litwy po powstaniu listopadowym i jej wpływ na kształtowanie się tożsamości narodowej mieszkańców Białorusi w XIX w.*, Norbert Kasperek, *Mozaika narodowościowa Prus Wschodnich i pogranicza widziane z Wielkiej Emigracji (1832–1863)*, Roman Jurkowski, *Wymuszona migracja. Osadnictwo chłopów rosyjskich w guberniach litewsko-białoruskich po powstaniu styczniowym jako element rusyfikacji Ziemi Zabraných*, Jolanta Sikorka-Kulesza, *Inteligenci z ziem litewsko-białoruskich w głębi Cesarstwa Rosyjskiego – autorefleksje o tożsamości narodowej*, Adam Dobroński, *Migracje w guberni łomżyńskiej i ich skutki (1864–1915)*, Rimantas Miknys, *Zmiany stanu społecznego i narodowego w strukturze mieszkańców Szawel podczas XIX w. i na początku XX w.*, Norbert Tomaszewski, *Polacy na kresach Cesarstwa Rosyjskiego. Listy z Mandżurii Stanisławy s. Juliana Kołyszko do Melchiora Bortkiewicza z lat 1903–1905*, Siergiej Piwowarczyk, *Nabycie przez cudzoziemców rosyjskiego obywatelstwa w końcu XIX i na początku XX wieku.*

Już w trakcie wygłaszania referatów padały pod adresem autorów szczegółowe pytania, co sprawiło, że po wygłoszeniu dziennej puli wystąpień miał miejsce dość burzliwy panel dyskusyjny. Prowadzona przez prof. Dorotę Michaluk, wspieraną przez kilku naukowców (Adam Dobroński, Witold Jemielity, Eugeniusz Mironowicz, Rimantas Miknys), panelowa dyskusja pod roboczym tytułem „Wpływ migracji XIX i początku XX wieku na przemiany narodowościowe na Podlasiu”, szybko przerodziła się w niesłychanie ciekawą wymianę poglądów i opinii na wiele spośród poruszonych w referatach tematów. Biorący udział w dyskusji wskazywali obszary badawcze będące dotychczas słabo zbadane przez naukowców, wymagające jak najszybszego rozpoznania i właściwego zinterpretowania. Od tego zależy bowiem wspólna historia oraz dzień dzisiejszy współczesnych mieszkańców „pogranicza”.

Drugiego dnia konferencji poświęcono migracjom z okresu I wojny światowej oraz dwudziestolecia międzywojennego, cezurą był wybuch II wojny światowej. W tym dniu referaty wygłosili: Dariusz Tarasiuk, *Wpływ uchodźstwa na świadomość narodową ludności polskiej w Cesarstwie Rosyjskim w latach I wojny światowej*, Mariusz Korzeniowski, *Świadomość narodowa uchodźców z ziem polskich w Rosji w latach 1915–1918*, Tatiana

Kuzniecowa, *Polacy w świetle prasy łotewskiej z lat 1920–1923*, Jonas Vaičėnonis, *Litewskie doświadczenia emigracyjne z czasów pierwszej wojny światowej. Historia rodziny Gemżów*, Krzysztof Buchowski, *Powroty ziemian z wojennej tułaczki na Litwę w latach 1918–1919 (w świetle dziennika Eugeniusza Romera)*, Irina Bielowa, *Reewakuacja uchodźców z I wojny światowej do Polskiej i Litewskiej Republiki (na podstawie materiałów guberni kałuskiej)*, Piotr Cichoracki, *Powracający i przybysze. Wpływ doświadczeń zewnętrznych na życie polskiej wsi po I wojnie światowej*, Irina Matiasz, *Z Podlasia do Kijowa. Wkład Iwana Kraskowskiego w organizację służby dyplomatycznej i konsularnej Ukrainy*, Waldemar Rezmer, *Geneza internowania 3 Korpusu Kawalerii Armii Czerwonej w Prusach Wschodnich w sierpniu 1920 r.*, Tomasz Błaszczak, *Między Wilnem a Kownem. Migracje w obliczu konfliktu polsko-litewskiego po 1920 roku.*

Ciechanowiecka konferencja po raz kolejny udowodniła, że problemów badawczych związanych z pograniczem polsko-białorusko-rosyjsko-litewskim jest bardzo wiele. Przez lata spychane na margines zagadnienia teraz mogą być swobodnie ukazywane, szeroko omawiane i właściwie interpretowane, co pozwala na lepsze zrozumienie historycznej złożoności tych ziem oraz kultury i mentalności ich mieszkańców.

Norbert Tomaszewski